

Slutet på Moores lag -vad kommer sedan?

Christer Svensson
Linköpings Universitet

Outline

Moore's lag

Vad kommer sedan?

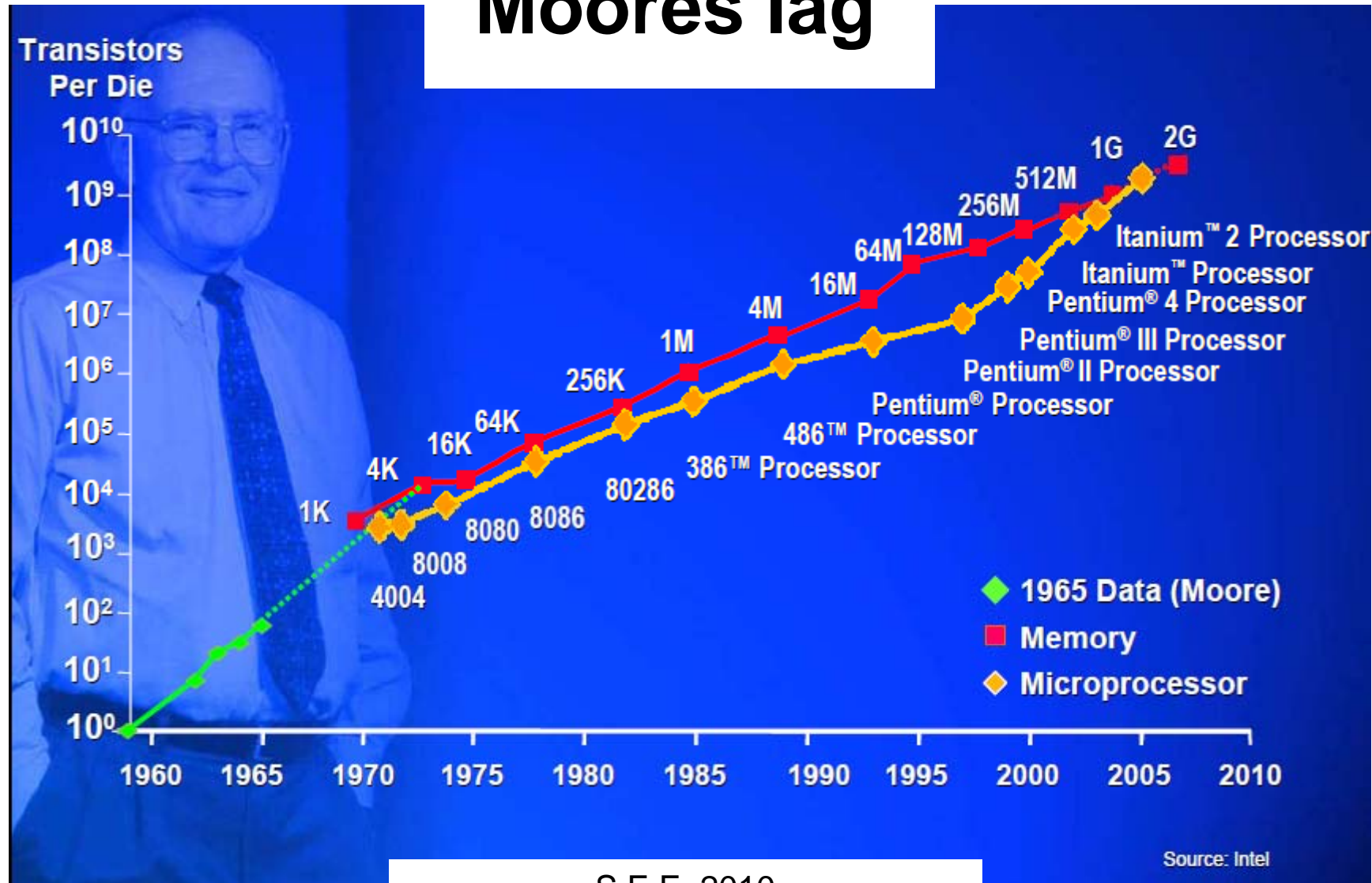
Digital trends

Analog trends

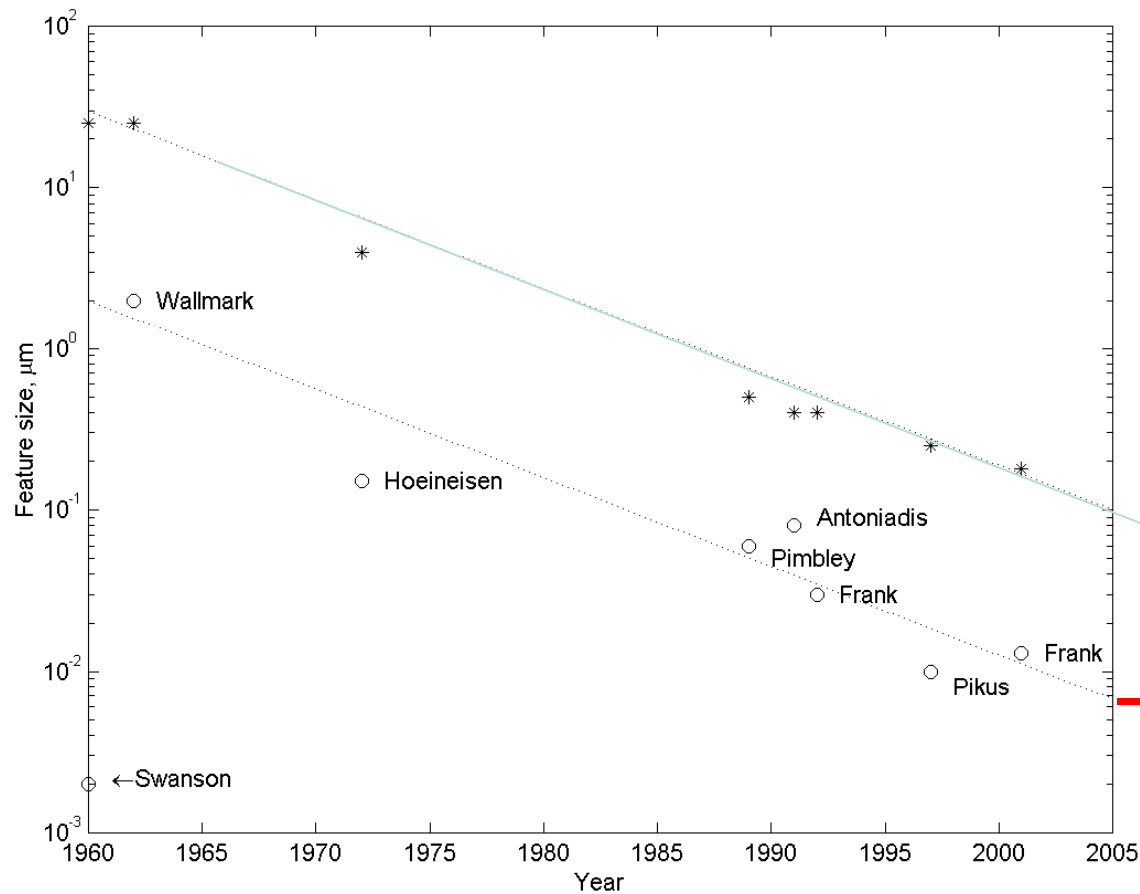
Ultralåg effekt

Sammanfattning

Moore's lag

Moore's lag

Hög risk att
förutsäga slutet
på Moores lag

* 2010, 32nm

8nm floor (?)

Moore's lag

Hög risk att förutsäga slutet på Moore's lag

Jag tar dock risken

Frank (IBM) 2001: ~8nm (2030?)

Detta är 20 atomer på rad.

Många fenomen hindrar mindre geometrier.

Styreoxiden blir för tunn, tunnelingströmmar,
motverkas av "high κ dielectric".

Drainfältet penetrerar till source,
motverkas av dubbel gate eller FINFET-strukturer

Avståndet drain-source för kort – tunnelingströmmar.

Moore's law

Bohr (Intel) 2009: Klassisk skalning upphörde
~2005

Därefter strained Si, high κ , mm.

Sedan FINFET, mm.

Ger begränsad fortsättning.

Stor mängd nya problem:

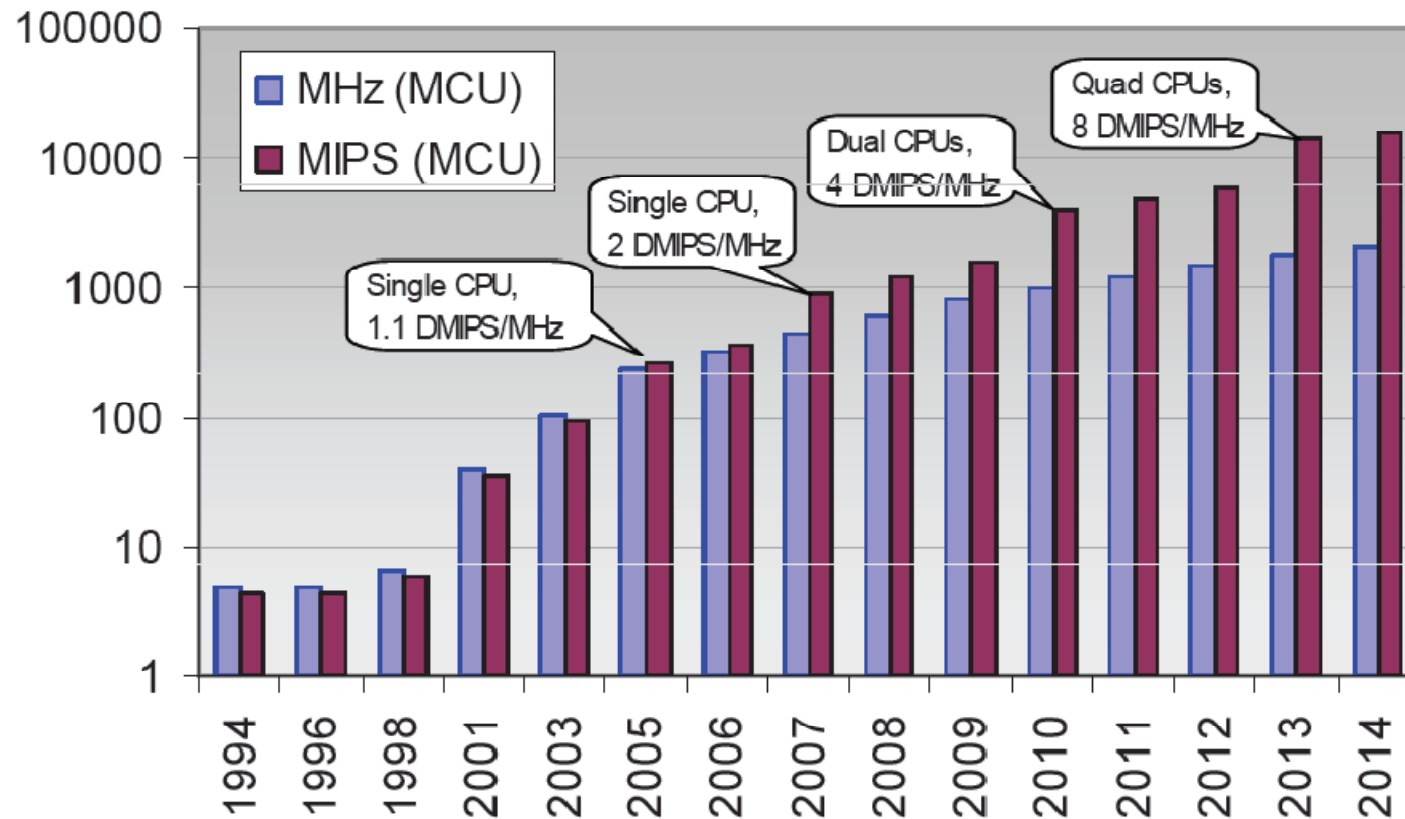
Läckströmmar

Hög effekttäthet

Stor parameterspridning försvårar konstruktion

Långsamt ökande effekter av kosmisk strålning

Moore's lag

Delagi, TI
ISSCC2010

Mikroprocessorer
klockfrekvens
stagnerar

Vad händer sedan?

Moore's lag har gett oss ständigt ökande kapacitet till ständigt lägre effekt och pris.

En stagnation av Moore's lag ger stora möjligheter till innovationer i kretsar, system och metoder.

Vi kan förvänta oss framsteg i oförändrad takt med nya metoder och kompetenser.

Elektroniken tjänar allt fler marknader

Vad händer sedan?

Låt mig diskutera trender idag, inom

Digitalt

Analogt

Ultralåg effekt

Digitala trender

Högre beräkningskapacitet hos processorer

Multicore, 2, 4, 8, 16 ...

Applikationsspecifika arkitekturer

Acceleratorer (MMX mm.)

Massiv parallellism fortsatt mycket svårutnyttjat

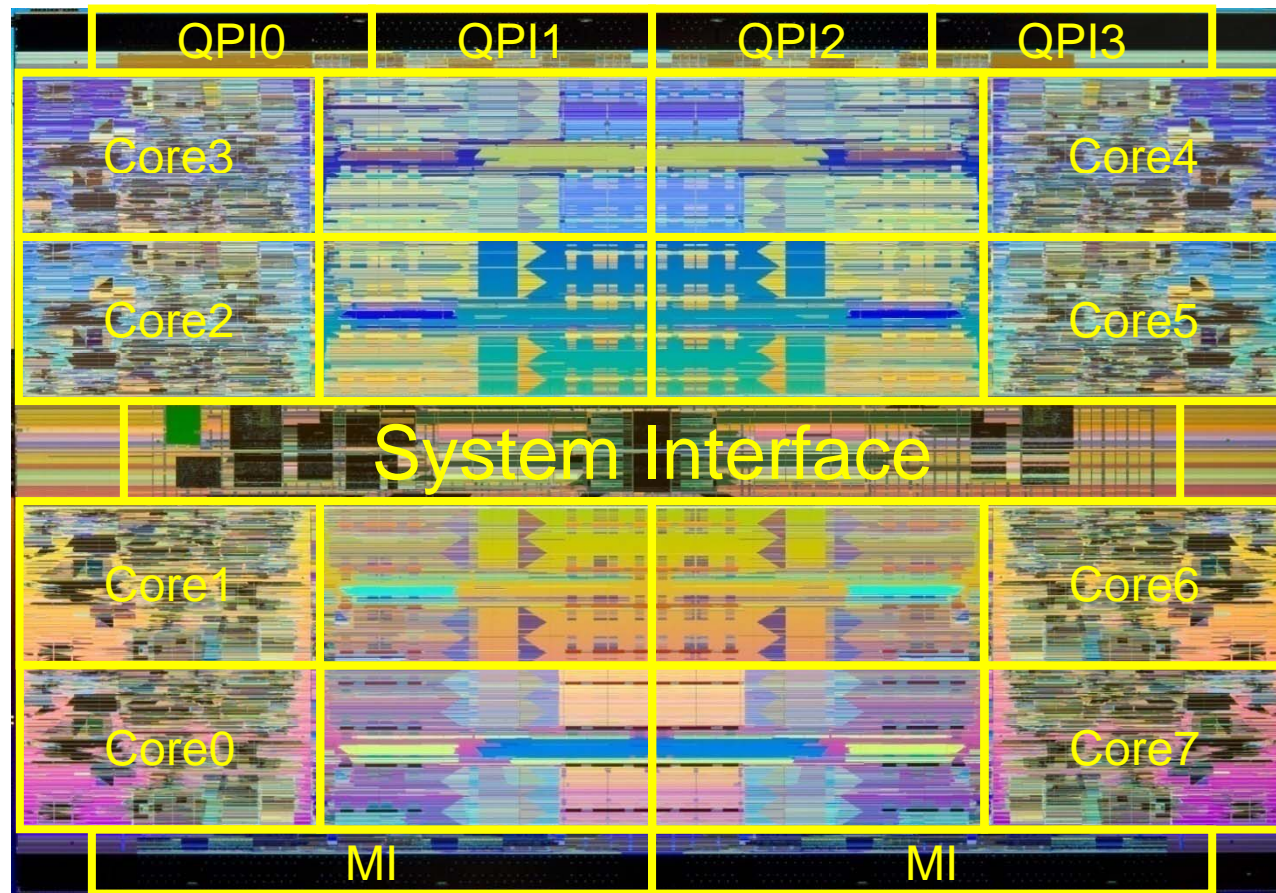
Lägre effektförbrukning

Exploatera effekt istället för prestanda

Applikationsspecifika arkitekturer

Effektiva program

Digitala trender

**A 45nm 8-Core
Enterprise Xeon®
Processor**

**Stefan Rusu
Intel
ISSCC 2009**

**Notera mängden
minne!**

**Minnesaccess
flaskhals**

Digitala trender

Multicore för ökad kapacitet vid fix klockfrekvens

Kräver nya operativsystem /programmeringsmetoder

Olika program på olika kärnor

Ett program på flera kärnor kräver ny kod

Minnesaccess är flaskhals - försämras

Digitala trender

Applikationsspecifika arkitekturer

Grafikprocessorn stor framgång – gjord för grafik

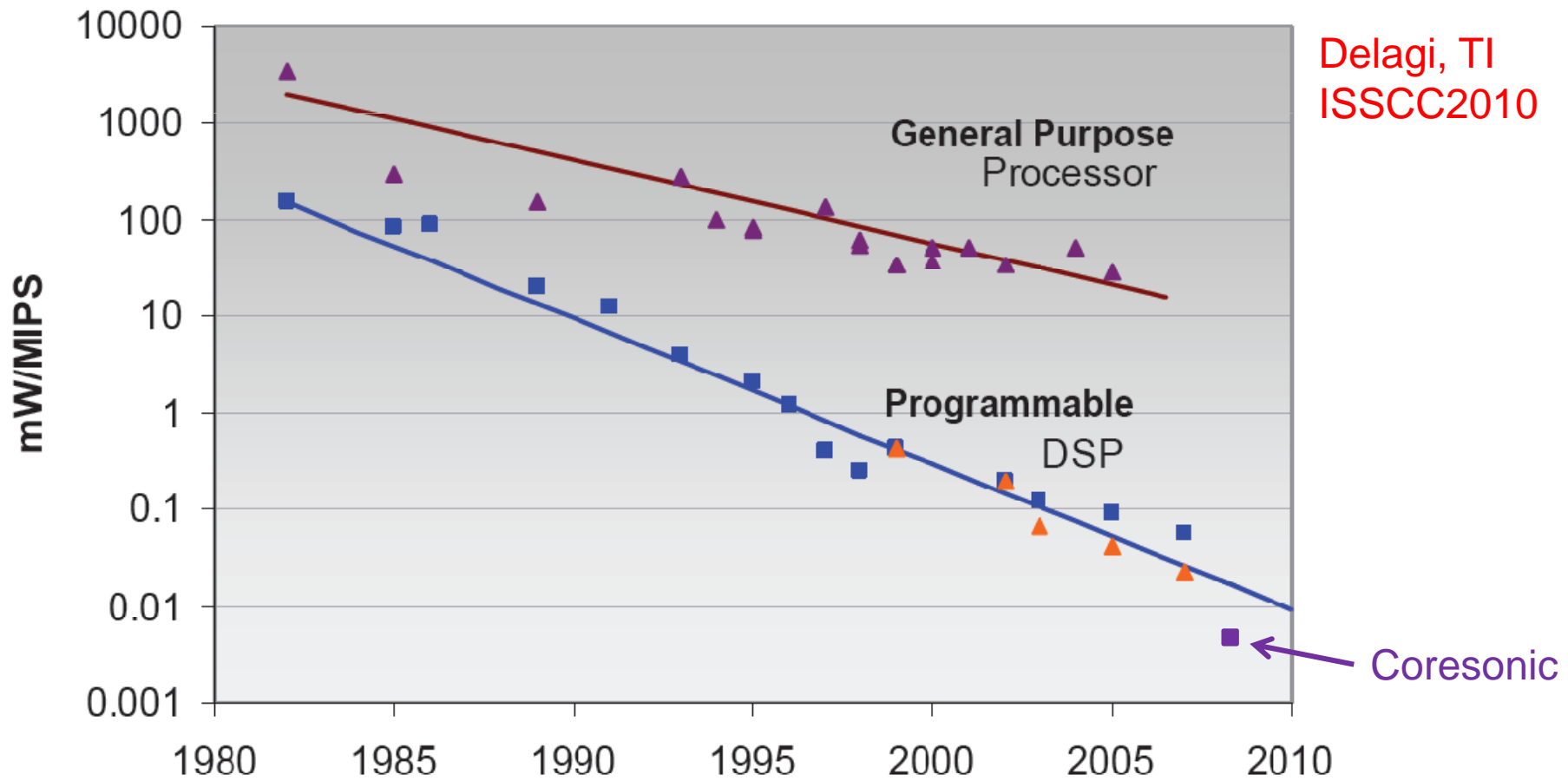
Vektor och matrisorienterad

Nya användningar för tunga matematiska uppgifter

Digitala signalprocessorer (DSP)

(Återkommer med fler exempel)

Digitala trender

Digitala trender

Acceleratorer

Specialiserade processorer inom en mikroprocessor

Exempel MMX, liten SIMD-maskin inom en Pentium
(Ett 64b ord behandlas som 4 16b ord på vilka man
utför samma operation parallellt)

Multiplikatorer, flyttalsprocessorer

Grafikprocessorer

Digitala trender

Massiv parallellism

Gammal idé – fortfarande inte särskilt framgångsrik

Problem: Minnesaccess

Kollisioner då olika processorer accessar samma minne
Problem att veta om minnesinformationen är aktuell

Exempel: Cell (IBM/Sony), PowerPC + stort antal små kärnor

Digitala trender

Lägre effektförbrukning

Under lång tid prioriterades prestanda

Metoder för låg effekt utvecklades på 90-talet

(Berkeley och Linköping)

Lägre matningsspänning

Parallella beräkningar

Lågt sving på I/O

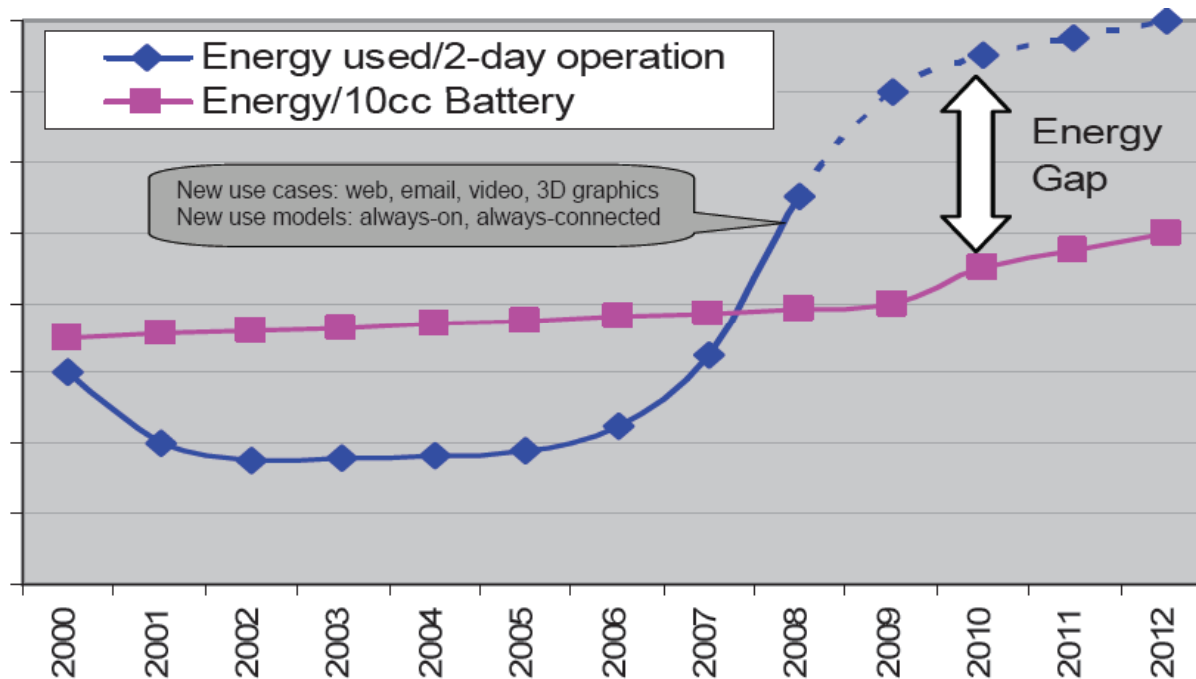
Minimera trafik mellan chip

Mindre minnen, begränsa minnesaccesserna

$$P = f_c \frac{V_{dd}^2}{2} \sum a_i C_i$$

Digitala trender

Kraven kommer nu! Avancerade mobiler, mobila datorer ...

Delagi, TI
ISSCC2010

Batterilivslängd
nytt försäljnings-
argument?

Men långsamt

Digitala trender

Lägre effektförbrukning

- exploatera effekt istället för prestanda

$$P = \alpha_a \frac{V_{dd}^2}{2} C_a f_c N$$

Minskar vid skalning   Kan öka vid skalning

Traditionellt: Öka prestanda (f_c och N), samma effekt

Ny trend: Behåll prestanda, minska effekt via V_{dd} och C_a

Digitala trender

Applikationsspecifika arkitekturer

General purpose - arkitekturen kommer inte längre

Applikationsspecifikt kan ge stora vinster

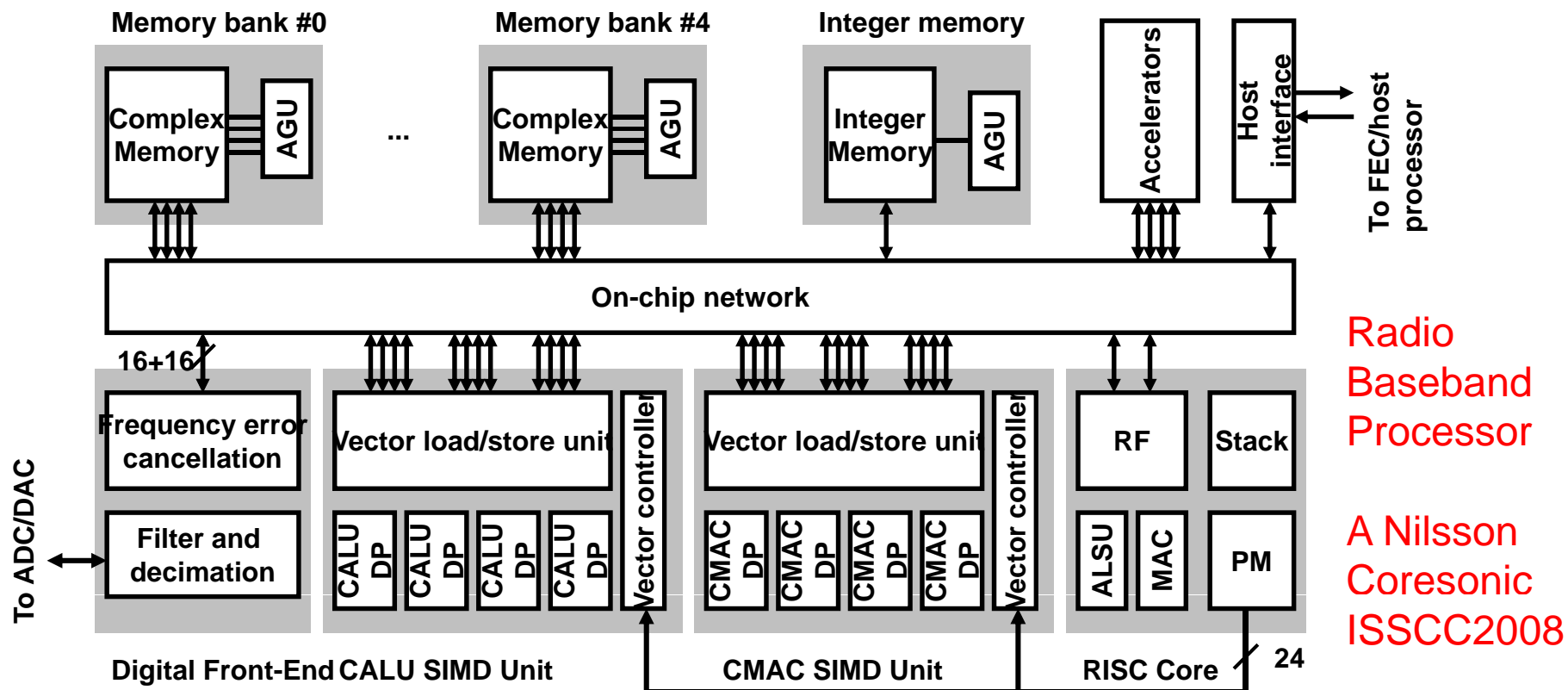
Exempel: Coresonics arkitektur för radio basband
(Coresonic AB, Linköping)

Datatyp: komplexvärda vektorer

Liten kontrollenhet, effektiva instruktioner

Många parallella processer på parallella ALUer och minnen

Digitala trenden

Digitala trender

Resurssnål programmering

Programmera för låg effektförbrukning

Hårdvarunära programmering – kräver hårdvarukunskap

Spara på minnesaccesser

mm.

Analoga trender

Trådlös teknik mot högre datatakter och nya band

LTE mot 1Gb/s

Mikrovågslänkar mot 10Gb/s (60...120GHz)

Flexibel radio (mjukvaruradio, SDR)

Trådbunden teknik mot högre datatakter

Optolänkar 100Gb/s över en våglängd

Multipla 10Gb/s länkar på kretskort

Lägre effektförbrukning

Analoga trender

Moore – analogt?

Klar trend att använda digital CMOS även för analogt:

Bra:

Hög integrationsgrad – lågt pris

Små geometrier – höga gränshfrekvenser ($f_T \sim 200\text{GHz}$)

Dåligt:

Låga matningsspänningar ($\sim 1\text{V}$)

Mer parasiter, stor spridning

Analoga trender

Trådlös teknik mot högre dataakter och nya band

Mobil radio utvecklas vidare – LTE
upp till 1Gb/s (multipla antenner)
massor av band (698-2690 MHz)
stora krav på teknologiutvecklingen

Mikrovågslänkar för backhaul
dataakter upp till 10Gb/s
nya band 60-120GHz
(Pågående Vinnova-projekt, Chalmers, Ericsson, LiU,
Bitsim mfl.)

Analoga trender

Trådlös teknik – exempel på ny teknologi

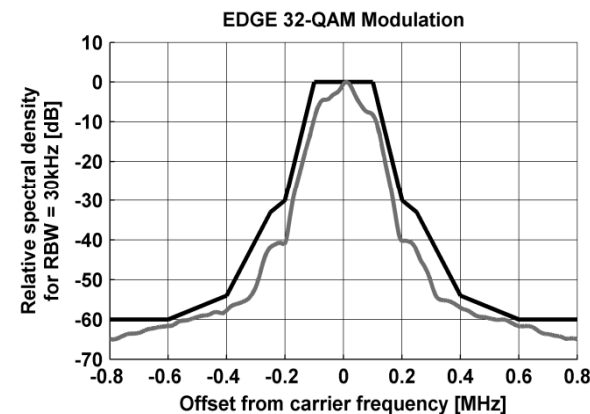
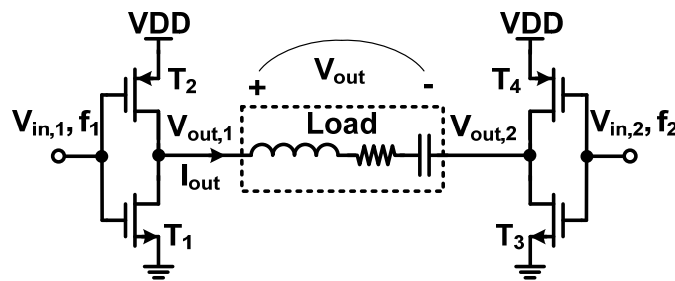
Mjukvaruradio

samma hårdvara för alla band och modulationer

exempel på utmaning: multiband PA med hög verkningsgrad
för komplex modulation

Analoga trender

Wide band Class D outphasing PA

Jonas Fritzin
LiU 2010

Demo visar uppfylld EDGE 32-QAM spektrum utan fördistortion

$P_{\max} = 10.3 \text{ dBm}$, PAE = 33% vid 2GHz. Bandbredd 2GHz (1...3GHz)

Analoga trender

Trådbunden teknik mot högre datatakt

10-20Gb/s per trådpar, kretskort och bakplan
finns upp till 10Gb/s även på FPGA

100Gb/s Ethernet per våglängd i optiska nät
kräver mer avancerad modulation
exempel på utmaning: 28 eller 56GS/s ADC

Exempel: 2.4GS/s, 5b, 320mW ADC. Med interleaving kan man erhålla önskad datatakt (Timmy Sundström, LiU 2010)

Analoga trender

Lägre effektförbrukning

Ganska liten forskning på analog effektförbrukning
(tills nu?)

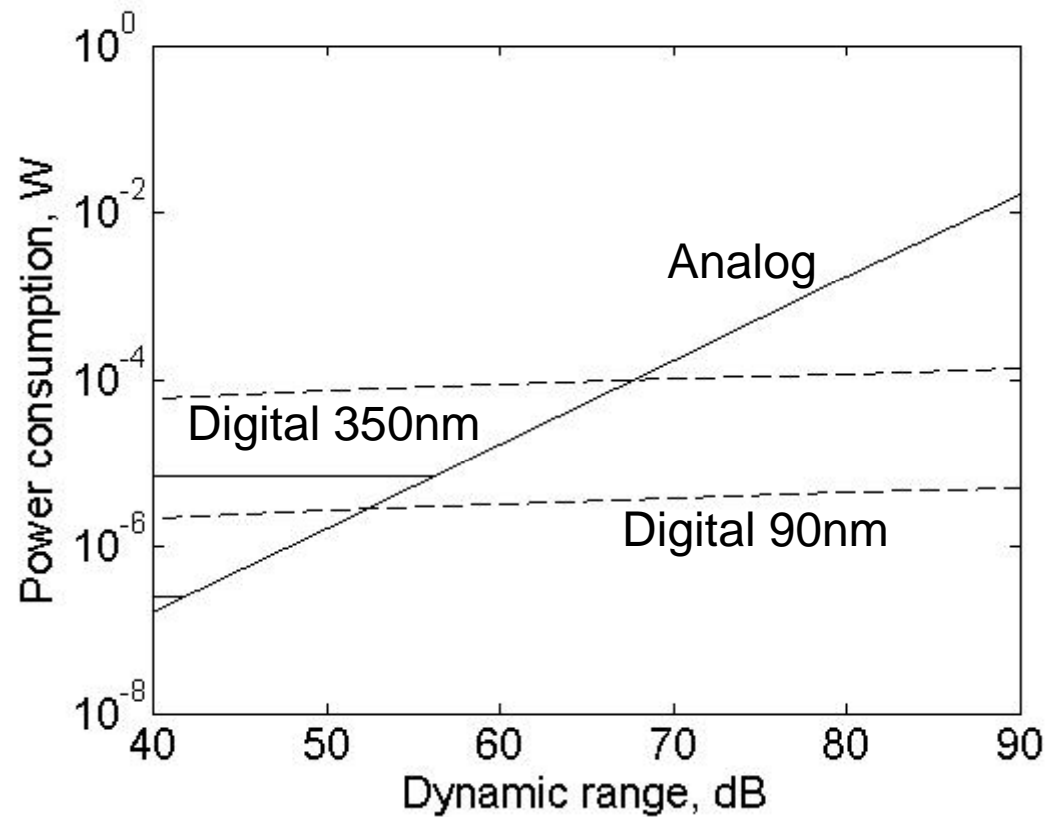
Exempel samplers: $P = 16kTf_s D$

Samplingfrekvens

Dynamiskt område

Vanligaste "fel": för stora säkerhetsmarginaler

Analoga trender

Jämförelse mellan
analogt och digitalt.
1-pols filter

Ultralåg effekt

Ultralåg effektförbrukning möjliggör
system med 10-20 års batterilivslängd
system som klarar sin egen energiförsörjning
(energy harvesting)

Applikationer

Identifieringsetiketter (RFID)
Distribuerade sensorsystem
Inplanterade biosensorer

Sammanfattning

Moore's lag närmar sig successivt ett slut

Massor kvar att exploatera hos kiseltekniken